

Włodzimierz Ignacy Deczyński*

Sprawozdanie z działalności Towarzystwa
Miłośników Torunia za okres od 24 maja 2022 r.
do 16 maja 2023 r.

Activities of the Society of Toruń Lovers
for the period from 24 May 2022 to 16 May 2023

Aktivitäten der Gesellschaft der Liebhaber Toruńs
in der Zeit vom 24. Mai 2022 bis 16. Mai 2023

Nowe władze Towarzystwa Miłośników Torunia zostały wybrane na Walnym Zebraniu Sprawozdawczo-Wyborczym w dniu 14 września 2021 r. Zarząd tworzą: prezes i redaktor *Toruńskiego Słownika Biograficznego* – Krzysztof Mikulski, wiceprezesi: Jarosław Kłaczek i Michał Targowski, sekretarz – Włodzimierz Deczyński, skarbnik i redaktor naczelny „Rocznika Toruńskiego” – Agnieszka Zielińska, przewodniczący sekcji historycznej – Krzysztof Kopyński, przewodniczący sekcji łączności z mediami – Wiesław Nowosad, przewodniczący sekcji krótkofalowców – Mariusz Thomas. Zarząd tworzą także: Piotr Birecki, Kamila Maj i Piotr Oliński, którzy odpowiadają za współpracę przy organizacji kwest i spraw związanych z cmentarzami. Andrzej Szmak odpowiada za sprawy związane z wizerunkiem i promocją miasta Torunia. Zarząd tworzą również Sławomir Pułkownik i Katarzyna Tomkowiak (która zrezygnowała z tej funkcji z dniem 1.05.2023). Do Komisji Rewizyjnej Towarzystwa

* Włodzimierz Ignacy Deczyński – historyk, absolwent UMK, członek ToMiTo kolekcjoner artefaktów związanych z Toruniem i regionem, zwłaszcza historycznych obiektów kartograficznych w tym zabytkowych map i planów Torunia, widokówek, przewodników oraz zabytkowej porcelany; ORCID: 0000-0002-4879-0975.

zostali powołani: przewodnicząca – Stefania Sieracka oraz członkowie: Michał Józefowicz i Halina Mazurkiewicz.

Siedzibą Towarzystwa jest pomieszczenie na I piętrze budynku przy ulicy Podmurnej 60, wynajmowane od Gminy Miasta Toruń. Biuro Towarzystwa oraz księgowość prowadzi pracująca na pół etatu Joanna Danuta Horyza. Stroną internetową Towarzystwa dostępną pod adresem www.tomito.cba.pl zajmują się Wiesław Nowosad i Joanna Danuta Horyza. Profilem na portalu Facebook opiekują się: Michał Targowski i Wiesław Nowosad.

1. Członkowie Towarzystwa

Towarzystwo Miłośników Torunia liczy obecnie 111 członków; 99 osób w Kole Miejskim, 12 osób w Kole Krótkofalowców.

W okresie sprawozdawczym do Towarzystwa wstąpili nowi członkowie: Andrzej Sotnikow, Szymon Szmak, Aniela Hebel-Szmak, Kacper Szmak, Danna Ryszkowska-Mirowska, Przemysław Wołoszyk.

Z grona członków Towarzystwa odeszli:

1) 30 października 2022 r. Ryszard Łaszewski, 81 lat, ceniony toruński naukowiec i nauczyciel akademicki, profesor prawa polskiego, prorektor UMK (1982–1984, 1987–1990, 1996–1999), radny Miasta Torunia (1994–1998), członek rady prezydenckiej przy Prezydencie Miasta Torunia (2011–2022), członek ToMiTo – Koła Czerniewice;

2) 30 grudnia 2022 r. Mieczysław Wojciechowski, 88 lat, emerytowany nauczyciel akademicki Wydziału Nauk Historycznych UMK, badacz dziejów Pomorza, Wielkopolski i Kujaw, członek ToMiTo;

3) 10 kwietnia 2023 r. Jan Sziling, 83 lata, wybitny polski historyk, nauczyciel akademicki, członek ToMiTo od 1990 r.;

4) 24 maja 2022 r. odszedł także Stanisław Salmonowicz, 90 lat, wybitny historyk i prawnik, nauczyciel akademicki UMK.

2. Działalność Towarzystwa

W okresie sprawozdawczym Zarząd spotkał się na posiedzeniach w dniach: 27 września 2022 r. i 17 listopada 2022 r., w trakcie których omawiano bieżącą działalność oraz program na lata 2022–2024. 23 stycznia 2023 r. w siedzibie ToMiTo odbyło się spotkanie świąteczno-noworoczne Zarządu.

W tym czasie Towarzystwo Miłośników Torunia w ramach działalności kulturalno-oświatowej na rzecz miasta Torunia oraz jego promocji zrealizowało następujące zadania:

3. Opracowanie i edycja wydawnictw

W okresie sprawozdawczym ukazały się następujące wydawnictwa:

– 49 tom „Rocznika Toruńskiego” pod redakcją Agnieszki Zielińskiej. Druk w współpracy z UMK ukazał się w nakładzie 100 egzemplarzy;

– *Kościół św. Jakuba w Toruniu. Historia w ziemi zapisana* autorstwa Krysztyny Sulcowskiej Tuszyńskiej w liczbie 250 egzemplarzy. Wydawnictwo zostało udostępnione na stronie internetowej: <https://repozytorium.umk.pl/handle/item/6747>;

– *Wiatrak koźlak w Chrośnie z końca lat 60. XVIII w.* Jego dzieje i problematyka konserwatorska, redakcja naukowa Maciej Prarat, w nakładzie 300 egzemplarzy (wydawca – Muzeum Etnograficzne w Toruniu);

– *Z Polski do Polski. Z Wilna do Torunia. Wspomnienia* autorstwa Wiktora Pawłowskiego, opracowanie i uzupełnienie komentarzami i ilustracjami – Janusz Tondel i Roman Tondel, objętość 376 stron, 150 ilustracji, wydano w nakładzie 200 egzemplarzy;

– *Jacob Heinrich Zerneck – wybitny torunianin*, publikacja opracowana przez Michała Targowskiego. Objętość 48 stron, druk w nakładzie 300 egzemplarzy;

– *Nazewnictwo ulic miasta Torunia w latach 1920–1939* autorstwa Włodzimierza Deczyńskiego wydano w nakładzie 200 egzemplarzy;

– *Wieża Ratusza Staromiejskiego w Toruniu – historia i architektura* autorstwa Macieja Prarata zrealizowano w nakładzie 200 egzemplarzy;

– *Mikołaj Kopernik – wybitny torunianin*. Druk wydany w nakładzie 500 egzemplarzy.

4. Wieczory Toruńskie, Toruńskie Spotkania Kopernikańskie i inne spotkania z mieszkańcami Torunia

24 maja 2022 r. na Walnym Zebraniu Sprawozdawczym Towarzystwa Miłośników Torunia Jarosław Kłaczek wygłosił wykład pod tytułem „Toruń i region na planie polskiego filmu w okresie Polski Ludowej”. W trakcie zebrania wręczono dyplom Przewodnika Roku za rok 2021 pani Annie Kozłowskiej.

25 maja 2022 r. w Książnicy Kopernikańskiej odbyło się spotkanie Krystyny Sulkowskiej-Tuszyńskiej z Instytutu Archeologii UMK poświęcone książce *Kościół św. Jakuba w Toruniu. Historia w ziemi zapisana* o najważniejszych znaleziskach, a także sformułowanych na ich podstawie nowych, zaskakujących ustaleniach dotyczących historii kościoła św. Jakuba i jego architektury. Spotkanie prowadził dr Michał Targowski. Wśród uczestników spotkania rozlosowano 20 darmowych egzemplarzy książki. Wydawcą publikacji było Towarzystwo Miłośników Torunia. Współorganizatorami spotkania byli Książnica Kopernikańska w Toruniu i Towarzystwo Miłośników Torunia.

2 czerwca 2022 r. Mariusz Borowiak prowadził spotkanie dotyczące „Oficerskiej Szkoły Marynarki Wojennej i Szkoły Podchorążych Marynarki Wojennej w Toruniu w latach 1922–1938”, które odbyło się w Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu. Współorganizatorami prelekcji byli: Towarzystwo Miłośników Torunia, Książnica Kopernikańska w Toruniu, Muzeum Artylerii w Toruniu i Oddział Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy.

Cztery kolejne wydarzenia zostały wpisane w działania programu „Koalicje dla Niepodległej”, które zostały dofinansowane ze środków Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017–2022 w ramach Rządowego Programu Dotacyjnego.

4 sierpnia 2022 r. odbył się Spacer Historyczny po Podgórzu. Na starym cmentarzu w setną rocznicę urodzin Tadeusza Zakrzewskiego wspominano go – historyka, bibliofila, kolekcjonera regionalnych druków ulotnych i zasłużonego członka ToMiTo. Tadeusz Zakrzewski był wieloletnim redaktorem „Rocznika Toruńskiego”, członkiem Honorowym Towarzystwa, uhonorowanym w 1988 r. Złotym Astrolabium. Przy symbolicznej mogile wspominano również Leona Szymańskiego, wielkiego patriotę, bajorczyka i żołnierza. Na grobach Tadeusza Zakrzewskiego i Leona Szymańskiego złożono symboliczne wiązanki kwiatów. Spacer prowadziła Katarzyna Tomkowiak.

30 sierpnia 2022 r. w Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu były prowadzone Warsztaty Ogrodnicze dla dzieci z Ukrainy. Partnerami wydarzenia byli: Klub Inteligencji Katolickiej w Toruniu, Muzeum Historyczno-Wojskowe w Toruniu, Towarzystwo Miłośników Torunia i Muzeum Artylerii – Oddział Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy oraz Fundacja Archipelag Inicjatyw.

23 września 2022 r. zorganizowano spacer śladami Leona Szymańskiego, żeby uczcić pamięć tego zasłużonego bajorczyka, żołnierza Niepodległej. W programie tego wydarzenia znalazły się następujące punkty: złożenie kwiatów na symbolicznej mogile Leona Szymańskiego, odwiedzenie grobów innych znanych podgórzan, odwiedzenie kamienicy przy ul. Poznańskiej 68

– domu rodziny Szymańskich z historyczną winnicą, miejsce funkcjonowania biblioteki maryjnej i publicznej w Podgórzu w II RP. Przewodnikiem spaceru była Katarzyna Tomkowiak z Książnicy Kopernikańskiej.

29 września 2022 r. odbył się Wieczór Toruński poświęcony Leonowi Szymańskiemu – wydarzenie prowadziła Katarzyna Tomkowiak. Podczas Wieczoru otwarto wystawę posterową upamiętniającą postać Leona Szymańskiego. Miejscem spotkania była Książnica Kopernikańska w Toruniu.

2 września 2022 r. w Ratuszu Staromiejskim w Toruniu została otwarta czasowa wystawa: Jacob Heinrich Zernecke – wybitny torunianin. Wystawa była czynna była od 3 września do 20 listopada 2022 r. Współorganizatorami wydarzenia byli: Towarzystwo Miłośników Torunia i Muzeum Okręgowe w Toruniu we współpracy z Książnicą Kopernikańską w Toruniu i Archiwum Państwowym w Toruniu. Kuratorami wystawy byli: Michał Targowski z Towarzystwa Miłośników Torunia i Katarzyna Pietrucka z Muzeum Okręgowego z Torunia.

Jacob Heinrich Zernecke (1672–1741) zasłynął jako autor kilku obszernych dzieł poświęconych historii Torunia, w tym cenionej „Kroniki toruńskiej”. Był również uczestnikiem wielu przełomowych wydarzeń. Jako sekretarz miejski ratował skarby toruńskiego archiwum podczas pożaru ratusza w 1703 r., a kilka lat później doświadczył trudów epidemii dżumy. W 1724 r., pełniąc urząd burmistrza, został skazany na śmierć w procesie przeciwko sprawcom tumultu toruńskiego. Ocalony w ostatniej chwili przed egzekucją, zyskał szeroki rozgłos w całej Europie. Na wystawie zaprezentowano eksponaty ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Toruniu, Biblioteki Gdańskiej PAN, Książnicy Kopernikańskiej, Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu, Muzeum Gdańska, Archiwum Państwowego w Toruniu oraz z kolekcji prywatnych. Pamiątki związane z rodziną Zerneckego, jego dalekimi młodzieńczymi podróżami, pracą naukową, karierą urzędniczą i dramatycznymi wydarzeniami z 1724 r. przybliżyły koleje życia toruńskiego burmistrza, ale również historię Torunia w burzliwym okresie przełomu XVII i XVIII w.

Przy okazji wystawy przygotowano i wydano drukiem formularze questu *Toruńskimi śladami Jakuba Henryka Zerneckego*. Przeprowadzono konkurs wiedzy w formie questu (karty zadań) „Toruńskimi śladami Jakuba Henryka Zerneckego”, przygotowano 20 nagród dla uczestników, którzy poprawnie wykonali zadania i łamigłówek z formularza, do których rozwiązania potrzebne było odwiedzenie miejsc związanych z życiem i twórczością J. H. Zerneckego. Formularz questu był udostępniony poprzez stronę internetową, profil FB, punkty Informacji Turystycznej oraz rozprowadzany przez wolontariuszy.

8 września 2022 r. Katarzyna Tomkowiak prowadziła „Wspomnienie Tadeusza Zakrzewskiego w 100-lecie urodzin” które odbyło się w Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu. Organizatorami spotkania były: Książnica Kopernikańska w Toruniu oraz Towarzystwo Miłośników Torunia. Tadeusz Zakrzewski (1922–2014) urodził się w Podgórzu – mieście kolejarskim (przyłączonym do Torunia dopiero w roku 1938). Opisał swoje dzieciństwo i dorastanie w rodzinie kolejarskiej na lewobrzeżu we *Wspomnieniach Torunianina z Podgórza* (publikacji przygotowanej przez Towarzystwa Bibliofilów im. J. Lelewela w Toruniu). Jemu Książnica Kopernikańska zawdzięcza m.in. kolekcję dokumentującą działalność rodziny toruńskich drukarzy i wydawców – Buszczyńskich. W 2002 r. otrzymał Medal Prezydenta Miasta Torunia „Thorunium”. Prezentował z powodzeniem przygotowane przez siebie wystawy, w ich trakcie eksponował zbiory ze swej kolekcji. Opisał wiele nieznanych postaci zasłużonych dla polskości Podgórza, Torunia i Pomorza. Opublikował m.in. w *Toruńskim Słowniku Biograficznym* (wydawanym przez Towarzystwo Miłośników Torunia) 67 biogramów (53 samodzielnie, 14 wspólnie z żoną Anną, która niegdyś pracowała w toruńskiej Książnicy). Był długoletnim redaktorem „Rocznika Toruńskiego”, wydawnictwa ToMiTo, honorowym członkiem Towarzystwa, które uhonorowało go Złotym Astrolabium (1988). Był prezesem toruńskich komilitonów (1972–1990) i honorowym członkiem Towarzystwa, w roku 1994 uhonorowanym przez lubelskich bibliofilów Orderem Białego Kruka.

27 września 2022 r. w Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu odbyła się jednodniowa Konferencja popularnonaukowa „Jakub Henryk Zerneck – wybitny torunianin”. Wydarzenie zostało zorganizowane we współpracy z Książnicą Kopernikańską w formie otwartego spotkania z uczestnikami. W programie merytorycznym sesji zaprezentowano 7 referatów poświęconych życiu i działalności Jakuba Henryka Zerneck – wybitnego torunianina, rajcy i burmistrza, historyka dziejów miasta:

- wykład Bartłomieja Łyczaka „Dzieła sztuki związane z Jacobem Henrykiem Zerneckem i jego rodziną”,
- wykład Krzysztofa Mikulskiego „Rodzina i środowisko społeczne Jacoba Heinricha Zerneckego”,
- wykład Michała Targowskiego „Legenda i pamięć o toruńskim burmistrzu”
- wykład Heleny Dzienis „Spuścizna po Jacobie Heinrichu Zerneckem w zbiorach Biblioteki Gdańskiej PAN”,
- wykład Jerzego Dygdały „Kariera urzędnicza Zerneckego i jego udział w «sprawie toruńskiej» 1724 r.”,
- wykład Bartosza Awianowicza „Uczony burmistrz i jego dzieła”,

– wykład Katarzyny Pękackiej-Falkowskiej „Jacob Heinrich Zerneck i jego dżumy”.

Sesję rozpoczęła część oficjalna z udziałem władz miasta, następnie odbyła się prezentacja wykładów ekspertów, którzy przybliżyli odbiorcom historię i kulturę Torunia okresu od końca XVII do połowy XVIII w. (oblężenie 1703 r., wojna północna, tumult 1724 r.). Konferencję prowadził Michał Targowski według autorskiego scenariusza.

16 października 2022 r. odbyło się wydarzenie z cyklu Toruńskie Spotkania Kopernikańskie. Spotkanie prowadzili Michał Kłosiński i Michał Targowski „Portret Mikołaja Kopernika z Muzeum Okręgowego w Toruniu”. Miejscem wydarzenia była Książnica Kopernikańska, a współorganizatorami były Towarzystwo Miłośników Torunia i Muzeum Okręgowe w Toruniu.

26 października 2022 r. na konferencji z cyklu Toruńskie Spotkania Kopernikańskie Justyna Gierszewska i Michał Targowski zaprezentowali „«Kosmiczne Księgi» – pokaz starodruków ze zbiorów Książnicy Kopernikańskiej”. Wydarzenie odbyło się w Książnicy Kopernikańskiej. Organizacją wydarzenia zajęły się następujące instytucje: Towarzystwo Miłośników Torunia we współpracy z Książnicą Kopernikańską, Muzeum Okręgowe w Toruniu, Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu i Archiwum Państwowe w Toruniu.

15 listopada 2022 r. odbyła się konferencja z cyklu Toruńskie Spotkania Kopernikańskie prowadzona przez Juliusza Raczkowskiego i Michała Targowskiego – „Chrzcielnica Kopernika” – z katedry śś. Janów. Organizatorem było Towarzystwo Miłośników Torunia.

17 listopada 2022 r. Roman Czaja wystąpił z wykładem „Toruńscy Hanzeaci”, który odbył się w Książnicy Kopernikańskiej, a spotkanie było współorganizowane przez Towarzystwo Miłośników Torunia i Książnicę Kopernikańską w Toruniu.

1 grudnia 2022 r. Włodzimierz Deczyński w Książnicy Kopernikańskiej wygłosił wykład „Germanizacja nazw ulic Torunia po zajęciu miasta przez niemieckiego okupanta w 1939 r.”, współorganizatorami wydarzenia podobnie jak poprzednio były Towarzystwo Miłośników Torunia i Książnica Kopernikańska w Toruniu.

6 grudnia 2022 r. na wydarzeniu z cyklu Toruńskie Spotkania Kopernikańskie Krzysztof Mikulski i Michał Kłosiński w Muzeum Mikołaja Kopernika w Toruniu prowadzili rozmowę na temat „Rodzina Kopernika”. Organizatorami spotkania były Towarzystwo Miłośników Torunia i Muzeum Okręgowe w Toruniu.

15 grudnia 2022 r. Wieczór Toruński poświęcony został roli Torunia w Hanzie, a dr Cezary Kardasz z Wydziału Nauk Historycznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu wygłosił wykład pt. „Hanza nad Wisłą”. Prelegent przedstawił gospodarcze aspekty funkcjonowania Torunia w największej średniowiecznej organizacji kupieckiej w północnej Europie. W czasie wykładu opowiedział o szlakach handlowych używanych przez toruńskich kupców, o przewożonych przez nich towarach, a także o kupieckich migracjach oraz gospodarczej współpracy i rywalizacji Torunia z innymi miastami w XIV–XVI w. Organizatorami wydarzenia było Towarzystwo Miłośników Torunia we współpracy z Książnicą Kopernikańską w Toruniu.

19 stycznia 2023 r. w ramach cyklu Toruńskich Spotkań Kopernikańskich zorganizowano wydarzenie pt. „Kopernikańskie Archiwalia w zbiorach Archiwum Państwowego w Toruniu”. Zostały zaprezentowane przechowywane w zbiorach Archiwum Państwowym w Toruniu ponad 500-letnie rękopiśmienne archiwalia związane z Mikołajem Kopernikiem i jego rodziną. Można było zapoznać się z treścią źródeł dotyczących Astronoma, dowiedzieć się, jak wyglądały i jaką rolę odgrywały księgi i dokumenty w funkcjonowaniu średniowiecznego miasta oraz z późniejszymi archiwaliami ukazującymi lokalną i regionalną pamięć o Koperniku, w tym również ciekawymi i rzadko oglądanymi grafikami. Spotkanie poprowadzili dr Mateusz Superczyński i dr Michał Targowski. Z uwagi na ograniczoną liczbę miejsc i charakter spotkania obowiązywały zapisy. Organizatorami wydarzenia były Archiwum Państwowe w Toruniu i Towarzystwo Miłośników Torunia.

8 lutego 2023 r. odbyło się spotkanie z cyklu Toruńskie Spotkania Kopernikańskie pt. „De Revolutionibus. Mamy to!” Zostało zaprezentowanych pięć najstarszych edycji dzieł Kopernika, przechowywanych w Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu, między innymi oryginał najstarszego norymberskiego wydania *De Revolutionibus* z roku 1543. Pokazano również egzemplarze kolejnych edycji dzieła – bazylejskiej z 1566 r., amsterdamskiej z 1617 r., warszawskiej z 1854 r. i toruńskiej z 1873 r. Wieczór poprowadzili Anna Wronka, kierownik Działu Zbiorów Specjalnych Książnicy Kopernikańskiej, oraz dr Michał Targowski z Towarzystwa Miłośników Torunia. Organizatorami wydarzenia były dwie współpracujące ze sobą instytucje: Książnica Kopernikańska w Toruniu i Towarzystwo Miłośników Torunia.

2 marca 2023 r. odbyło się spotkanie z cyklu „Toruńskie Spotkanie Kopernikańskie” poświęcone edukacji szkolnej Mikołaja Kopernika. O faktach i przypuszczeniach dotyczących tego ważnego etapu życia wielkiego astronoma opowiedział prof. Krzysztof Mikulski oraz dr Michał Targowski. Miejscem

wydarzenia było Muzeum Diecezjalne przy ul. Żeglarskiej w Toruniu. Organizatorami byli Muzeum Diecezjalne w Toruniu i Towarzystwo Miłośników Torunia. Link do wydarzenia na Facebooku: <https://fb.me/e/2jFexFsl8>.

1 kwietnia 2023 r. w ramach projektu Spacer Historyczne Włodzimierz Deczyński, członek ToMiTo, prowadził wykład wraz z prezentacją historycznych map i planów pt. „Spacer po mapach”, w trakcie której opowiadał o historii map, najbardziej znanych kartografach, jak czytać mapy oraz o mapie jako dziele sztuki. Prezentował mapy i plany z kolekcji własnej, a zwłaszcza plany Torunia, począwszy od planu M. Meriana z roku 1641 aż do planu miasta Torunia wydane w 1973 r. na okoliczność obchodów 500-lecia urodzin Mikołaja Kopernika. Były też prezentowane mapy Prus Królewskich, Europy oraz mapy pocztowe z 1740 r. oraz 1829 r. Wykład odbywał się w ramach projektu „Absolwent UMK”.

26 kwietnia 2023 r. w cyklu Toruńskie Spotkania Kopernikańskie w Muzeum Dom Mikołaja Kopernika odbył się pokaz popularnych pamiątek związanych z Mikołajem Kopernikiem oraz rozmowa z kuratorką wystawy panią Alicją Lubowicką. Wydarzenie prowadził dr Michał Targowski, a organizatorem spotkania było zarówno Towarzystwo Miłośników Torunia, jak i Muzeum Okręgowe w Toruniu.

11 maja 2023 r. odbyło się kolejne zebranie z cyklu Toruńskie Spotkania Kopernikańskie w Muzeum Diecezjalnym przy ul. Żeglarskiej w Toruniu. Juliusz Raczkowski prowadził wykład na temat „Epitafium Mikołaja Kopernika z kościoła św. Janów w Toruniu”. Spotkanie poprowadził dr Michał Targowski. Organizatorami były Muzeum Diecezjalne w Toruniu i Towarzystwo Miłośników Torunia.

13 maja 2023 r. na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania UMK odbyła się konferencja pt. „Mikołaj Kopernik – nie tylko wybitny astronom” organizowana wspólnie z Towarzystwem Naukowym TNT w Toruniu i Wydziałem Nauk Ekonomicznych i Zarządzania UMK. Patronat Honorowy wydarzenia objął Prezydent Miasta Torunia Michał Zaleski, UMK w Toruniu oraz JM Rektor UMK prof. dr hab. Andrzej Sokala. Partnerami konferencji byli Książnica Kopernikańska w Toruniu i Muzeum Okręgowe w Toruniu. Konferencji towarzyszyła prezentacja wystawy posterowej przygotowanej przez Książnicę Kopernikańską. W Komitecie Organizacyjnym wydarzenia brali udział: prof. dr hab. Mirosław Bochenek WNEiZ UMK, mgr Alicja Grabowska-Lysenko TNT, dr Maria Kola-Bezka WNEiZ UMK, dr Michał Targowski ToMiTo. Konferencja rozpoczęła się koncertem zespołu wokalnego muzyki dawnej, po którym nastąpiła prezentacja referatów:

Sesja I. Prowadzenie: prof. dr hab. Andrzej Radzimiński
– prof. dr hab. Janusz Małek, „Wielka i mała ojczyzna Kopernika”,
– prof. dr hab. Krzysztof Mikulski, „Toruń Mikołaja Kopernika”,
– dr hab. Joanna Kamper-Warejko, prof. UMK, „Na tropach polskojęzycz-
ności Mikołaja Kopernika”.

Sesja II. Prowadzenie: prof. dr hab. Krzysztof Mikulski
– dr hab. Maciej Mikołajewski, prof. UMK, „Tajemnice astronomii Koperni-
ka”,

– ks. dr Michał Oleksowicz, „Przedzałożenia kopernikańskiej teorii”,
– prof. dr hab. Janusz Małek, „Mikołaj Kopernik jako lekarz”.

Sesja III. Prowadzenie: dr Maria Kola-Bezka
– dr Zbigniew Filipiak, „Mikołaj Kopernik w służbie prawa i polityki”,
– prof. dr hab. Mirosław Bochenek, „Wkład Mikołaja Kopernika do rozwo-
ju myśli ekonomicznej”,
– dr hab. Zenon Kozieł, prof. UMK, „Działalność Mikołaja Kopernika na
rzecz kartografii”,

– ks. dr hab. Stanisław Adamiak, prof. UMK: „Rola kanoników i kapituł
w Kościele – wczoraj, dziś i jutro”.

Sesja IV. Prowadzenie: prof. dr hab. Krzysztof Kopiński
– prof. dr hab. Magdalena Niedzielska – „Jubileusz kopernikowski 1843 r.
w Toruniu i w Prusach, projekt pomnika i dyskusja nad narodowością astronoma”,

– dr Mirosława Radowska-Lisak, „Mikołaj Kopernik w glottodydaktyce
polonistycznej”,

– dr hab. Teresa Borawska, prof. UMK, dr Henryk Rietz, „Grób Mikołaja
Kopernika”.

5. XXXI Konkurs na Najlepsze Prace Magisterskie i Dyplomowe poświęcone Toruniowi

W dniu 08 lutego 2023 r. Komisja w składzie:

prof. dr hab. Krzysztof Kopiński – przewodniczący,

dr hab. Piotr Birecki, prof. UMK,

dr hab. Wiesław Nowosad, prof. UMK,

oceniła siedem zgłoszonych prac i przyznała następujące nagrody i wyróż-
nienia:

– w zakresie nauk historycznych

II Nagroda – Piotr Mucha za pracę magisterską „Życie i działalność pastora Reinholda Heuera (1867–1946)”, napisaną pod kierunkiem prof. dr. hab. Jarosława Kłaczkowa, Wydział Nauk Historycznych UMK.

Wyróżnienie – Bartłomiej Wicherek za pracę licencjacką „Stanisława Jaworska (1902–1939) nauczycielka, harcerka, ofiara zbrodni pomorskiej”, napisaną pod kierunkiem prof. dr. hab. Waldemara Rozyńskiego, Wydział Nauk Historycznych UMK.

– w zakresie nauk o ziemi i gospodarce przestrzennej

I Nagroda – Oskar Dąbrowski za pracę magisterską „Mapa Solarna Torunia”, napisaną pod kierunkiem dr. hab. Mieczysława Kunza, prof. UMK, Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMK.

III Nagroda – Mateusz Wudarski za pracę magisterską „Planowanie osiedli mieszkaniowych a percepcja ich przestrzeni na przykładzie Rubinkowa i Skarpy w Toruniu”, napisaną pod kierunkiem dr. hab. Jadwigi Biegańskiej, prof. UMK, Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMK.

– w zakresie nauk o polityce i bezpieczeństwie

Wyróżnienie – Bartosz Hubert Fryckowski za pracę licencjacką „Wpływ przekazu mediów lokalnych na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Torunia w wybranych sytuacjach zagrożenia – na przykładzie «Nowości» Dziennik Toruński i Telewizji Toruń”, napisaną pod kierunkiem dr. Marcina Kleinowskiego, Wydział Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie UMK.

– w zakresie historii sztuki

I Nagroda – Klaudia Orłowska-Radecka za pracę magisterską „Znaki towarowe przedsiębiorstw toruńskich zarejestrowane w latach 1924–1939”, napisaną pod kierunkiem prof. dr. hab. Jana Wiktora Sienkiewicza, Wydział Sztuk Pięknych UMK.

II Nagroda – Łukasz Guzowski za pracę magisterską „Zespół stall średnio-wiecznych z Bazyliki katedralnej pw. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty w Toruniu. Problematyka historyczna, zabytkoznawcza i konserwatorska”, napisaną pod kierunkiem dr. hab. Juliusza Raczkowskiego, prof. UMK, Wydział Sztuk Pięknych UMK.

Uroczyste zakończenie konkursu odbyło się 12 kwietnia 2023 r. w Ratuszu Staromiejskim w Toruniu. Konkurs objęty był Honorowym Patronatem Prezydenta Miasta Torunia Pana Michała Zaleskiego. W uroczystości udział

wzięli: Adrian Mól – wiceprezydent Miasta Torunia, Zbigniew Derkowski – dyrektor Wydziału Kultury, Aleksandra Mierzejewska – dyrektor Muzeum Okręgowego w Toruniu, Agnieszka Walc-Wisniewska – wicedyrektor Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu, Anna Wronka – kierownik Działu Zbiorów Specjalnych Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu. Konkurs zrealizowano dzięki wsparciu Gminy Miasta Toruń.

W okresie sprawozdawczym opracowano, przygotowano i zamontowano 5 tablic informacyjnych przy zlokalizowanych na toruńskich cmentarzach nagrobkach szczególnie zasłużonych torunian dla miasta Torunia.

– Cmentarz św. Jerzego w Toruniu Parafia Katedralna św. Janów:

Jan Ruchniewicz (1870–1952), właściciel fabryki pierników – sektor M, II-5;

– Parafia Wniebowzięcia NMP i bł. ks. Stefana W. Frelichowskiego:

Edward Mycielski-Trojanowski (1878–1954), ziemianin, podróżnik i kolekcjoner, sektor B, IX 11;

Janina Hurynowicz (1894–1967), lekarka, neurolog i psychiatra, profesor UMK, sektor B, IX 16;

– Cmentarz Komunalny nr 1 przy ul. Grudziądzkiej w Toruniu:

Eugeniusz Przybył (1884–1965), malarz i bibliofil; Janina Przybyłowa (1892–1975), nauczycielka i bibliotekarka, sektor F, XIII 8;

Hugo Moryciński (1904–1973), reżyser teatralny i dyrektor teatrów, powstaniec warszawski, sektor F, XI 1.

6. Wspieranie inicjatyw lokalnych i pozostałe wydarzenia

14 czerwca 2022 r. Towarzystwo Miłośników Torunia wzięło udział w VIII Toruńskim Kiermaszu Książki Regionalnej organizowanym w Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu. Towarzystwo Miłośników Torunia udostępniło informacje (wywieszenie dużego plakatu) o wystawie „Powrót do domu. Gdańsk w rycinach z kolekcji pastora Johanna Haselaua” organizowanej w dniach od 22 kwietnia 2022 r. do 3 lipca 2022 r. w Muzeum Narodowym w Gdańsku, Oddział Zielona Brama. Cena biletu 1 zł po okazaniu zdjęcia z toruńskim Kopernikiem.

3 sierpnia 2022 r. ToMiTo przesłało list gratulacyjny z okazji jubileuszu istnienia 60. lat misji Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Pracowni Terenowej w Toruniu.

25 września 2022 r. Włodzimierz Deczyński, członek ToMiTo, w ramach współpracy z Programem „Absolwent UMK” prowadził uczestników programu

na Kępę Bazarową, niezwykle interesujące miejsce na mapie Torunia, która miała swoje historyczne znaczenie w dziejach miasta.

Z uwagi na wyjątkowe zasługi Mikołaja Kopernika oraz dla uczczenia 550. rocznicy jego urodzin Towarzystwo Miłośników Torunia poparło apel Pana Prezydenta Miasta Torunia o podjęcie przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwały w sprawie ustanowienia roku 2023 Rokiem Mikołaja Kopernika. Profesor Krzysztof Mikulski wziął udział w 52. Posiedzeniu Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 listopada 2022 r., na którym podjęto uchwałę ustanawiającą rok 2023 Rokiem Mikołaja Kopernika w 550. rocznicę urodzin.

W okresie od 19 grudnia 2022 r. do 15 stycznia 2023 r. w Instytucie Historii i Archiwistyki UMK była prezentowana wystawa poświęcona wybitnemu toruńskiemu lekarzowi i społecznikowi, radnemu miasta Torunia w latach 1934–1939, Marcelemu Łukowiczowi (1889–1979). ToMiTo wystąpiło nie tylko jako partner tej wystawy, lecz także współorganizator konferencji poświęconej temu zasłużonemu torunianinowi. Wystawę uświetniły archiwalia z zasobów Archiwum Państwowego w Toruniu.

Towarzystwo Miłośników Torunia otrzymało zgodę na swój wniosek o umieszczenie tablicy upamiętniającej postać dr. Marcelego Łukowicza na elewacji budynku przy ul. Św. Katarzyny 10 w Toruniu, w której on mieszkał i pracował. Odślonięcie tablicy nastąpiło 16 maja 2023 r. Od 16 maja 2023 r. wystawa była prezentowana również w Muzeum Twierdzy Toruń (Oddział Muzeum Okręgowego w Toruniu, ul. Wały Gen. Sikorskiego 23/25). Wydarzenie honorowym patronatem objęli: Miasto Toruń, reprezentowane przez prezydenta Michała Zaleskiego, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych Paweł Pietrzyk oraz Szef Państwowej Służby Archiwalnej Ukrainy Anatolij Chromow. Współorganizatorami wystawy byli: Katedra Historii Wojskowej Instytutu Historii i Archiwistyki UMK w Toruniu, Towarzystwo Naukowe Historii Dyplomacji i Stosunków Międzynarodowych, Archiwum Państwowe w Toruniu, Paweł Łukowicz.

29 listopada 2022 r. wiceprezes Towarzystwa Miłośników Torunia dr Michał Targowski otrzymał Odznaczenie Honorowe Ministerstwa Sportu i Turystyki za zasługi dla Turystyki. Medal wręczono w Brześciu Kujawskim na Regionalnych Obchodach Zakończenia Sezonu Turystycznego.

Towarzystwo Miłośników Torunia ufundowało nagrody dla uczestników IX Wojewódzkiego Konkursu Katarzynkowego organizowanego przez Oddział Przewodnicki PTTK w Toruniu dla uczniów szkół podstawowych woj. kujawsko-pomorskiego.

1 listopada 2022 r. Towarzystwo Miłośników Torunia wraz z Urzędem Miasta Torunia przeprowadziło XXX kwestę na Cmentarzu św. Jerzego w Toruniu, w czasie której zebrano kwotę 20 660,10 zł. W ramach prac konserwatorskich przy zniszczonych nagrobkach na wspomnianym cmentarzu dokonano naprawy ogrodzenia pomnika Mariana Doerffera oraz kontynuowane były prace renowacyjne przy nagrobku rodziny Landgraf. Pomnik nagrobny rodziny Landgraf to jeden z niewielu zachowanych na cmentarzu św. Jerzego dużych nagrobków architektonicznych, który powstał w 1912 r. Ze względu na wzrastającą liczbę odnowionych kwater i upływający czas od ich odrestaurowania część środków pieniężnych została przeznaczona na bieżącą opiekę nad nimi. Nagrobki zostały odrestaurowane ze środków pochodzących ze zbiórki publicznej kwesty.

7. Pomnik Edwarda Stachury w Parku Zdrojowym w Ciechocinku

Członek Zarządu ToMiTo redaktor Andrzej Szmak wystąpił do Towarzystwa Przyjaciół Ciechocinka z propozycją postawienia w Ciechocinku aranżacji rzeźby Edwarda Stachury, pisarza związanego z ziemią kujawską, szczególnie z Aleksandrowem Kujawskim, Ciechocinkiem i Toruniem, gdzie aktywnie działał z Toruńską Grupą Poetycką „HELIKON”. Dziennikarz przedstawił swoją koncepcję i projekt pomnika toruńskiego twórcy Macieja Jagodzińskiego-Jegenmeera. Członkowie Zarządu ciechocińskiego Towarzystwa z aprobatą przyjęli propozycję redaktora A. Szmaka.

Towarzystwo Miłośników Torunia wspomagało prace okolicznościowe stacji krótkofalarskiej promującej wydarzenia i miasto Toruń oraz region toruński dla kilkuset nadawców i nasłuchowców w kraju i za granicą w czasie pracy stacji.

Członkowie Zarządu ToMiTo Krzysztof Kopiński i Włodzimierz Deczyński współdziałali z Radą Miasta w sprawach dotyczących nazewnictwa ulic i placów. Jedną z aktywności ToMiTo było udzielanie wszelkich konsultacji związanych z dziejami miasta Torunia.

Na zakończenie Zarząd Towarzystwa Miłośników Torunia składa serdeczne podziękowania wszystkim instytucjom i wspierającym osobom za pomoc w realizacji statutowej działalności Towarzystwa. Szczególne podziękowania kierujemy do władz miasta Torunia, a zwłaszcza do prezydenta Michała Zaleskiego i przewodniczącego Rady Miasta Marcina Czyżniewskiego, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Marszałka Piotra Całbeckiego, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika z rektorem prof. dr. hab. Andrzejem

Sokałą, Muzeum Okręgowego z dyrektorem Aleksandrą Mierzejewską, Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, Książnicy Kopernikańskiej z dyrektorem Danetą Ryszkowską-Mirowską, Biura Miejskiego Konserwatora Zabytków, Muzeum Etnograficznego im. Marii Znamierowskiej-Prüfferowej, Fundacji Gen. Elżbiety Zawackiej, Drukarni TOTEM, Drukarni Machina Druku, Drukarni Duży Format, Archiwum Państwowego w Toruniu, PTTK – Oddział Przewodnicki w Toruniu, Towarzystwa Bibliofilów im. J. Lelewela w Toruniu, redakcji „Nowości”, Ośrodka Telewizji Lokalnej MSM, TVP3, Multimedia Polska, Radia PIK.

Osobne podziękowania kierujemy również do wszystkich, niewymienionych tu instytucji i osób aktywnie wspierających naszą działalność, mających swój udział w zachowaniu dziedzictwa i ukazywaniu piękna naszego historycznego miasta.

